Development Strategies in Medical Education

Winter 2023. Vol 9. Issue 4

Research Paper

Explaining the Characteristics of a Good Professor Based on the Perceptions of Dental Students: A Qualitative Study

Zahra Roustaeizade Shooroki[1], Roya Foroutan-Eghlidi[2], *Fatemeh Owlia[1]

1. Department of Oral and maxillofacial Medicine, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
2. Dentist, School of Dentistry, International Campus, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Use your device to scan and read the article online

Citation Roustaeizade Shooroki Z, Foroutan-Eghlidi R, Owlia F. [Explaining the Characteristics of a Good Professor Based on the Perceptions of Dental Students: A Qualitative Study (Persian)]. Development Strategies in Medical Education. 2023; 9(4): 34-47. https://doi.org/10.32598/DSME.9.4.512.1

https://doi.org/10.32598/DSME.9.4.512.1

CC BY NC

Article Info:

Received: 10 Mar 2022

Accepted: 20 Apr 2022

Available Online: 01 Jan 2023

Key words:

Assessment, Dentistry student, clinical dental professor, qualitative, dental education

ABSTRACT

Background The quality of teaching is strongly related to the characteristics of teachers. Evaluating the performance of teachers, based on the students' opinions can be beneficial for teachers and education. This study aims to survey the perceptions of dental students about the characteristics of a good dental professor.

Methods This is a qualitative study using the content analysis approach conducted in 2021. The opinions of 18 students from the Faculty of Dentistry in Yazd, Iran, were surveyed using a semi-structured interview. After recording and transcribing interviews, the coding and theme extraction were done. Data were analyzed using the content analysis method based on Colaizzi's seven-step method.

Results According to the results, three main themes were extracted; Personal characteristics, scientific characteristics, and clinical characteristics. Personal characteristics had four sub-themes of teaching, manner, personality, and communication), while scientific characteristics and clinical characteristics had two sub-themes of teaching and manner.

Conclusion According to the opinions of dental students, a "good dental professor" is a teacher who has good personal, scientific, and clinical characteristics together, in interaction with each other. Further studies to define the characteristics of a good professor in other medical fields are recommended.

Corresponding Author:
Fatemeh Owlia,Associate Professor.
Address: Department of Oral and Maxillofacial Medicine, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
Tel: +98 (913) 2733775
E-mail: dents1390@gmail.com

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

Extended Abstract

Introduction

University is one of the most productive social institutes, which has the task of helping to improve education in society [1]. Teachers are the most essential resources for success in achieving this goal because of their wide and strong influence. Clinical education is of particular importance due to being involved with human lives. In this regard, a positive teacher-student relationship is very important [3]. Every person with knowledge cannot be considered a teacher; many people, even skilled people, cannot be successful in teaching [4].

So far, there has not been a precise framework for determining the characteristics of a good college professor. In various studies, students have considered individual characteristics more preferable in evaluating professors [5]. Knowing the characteristics of a good professor is very important; the personality and individual characteristics of professors can greatly affect their teaching abilities. For this reason, there is a need for an evaluation program to determine the degree of success of professors in achieving teaching goals [6]. Evaluation of professors' performance is one of the important processes in educational activities. It is possible to evaluate the performance of professors in different ways, such as self-evaluation, asking students' opinions, asking colleagues' opinions, and using specialized tests [7]. Since students are in direct contact with professors, the best way is to use students' opinions for evaluation. The present study aims to survey the opinions of dental students in Yazd, Iran about the characteristics of a good dental professor.

Methods

This is a qualitative study using the content analysis method. To find the characteristics of a good professor, the opinions of 18 dental students (in 6-12 semesters) from the Faculty of Dentistry in Yazd were surveyed in 2021 using a semi-structured interview. They were selected using a purposive sampling method. After obtaining their informed consent, the interviews started with the main question about the characteristics of a good professor and continued using exploratory and in-depth questions. Data collection continued until saturation. The interview with each student took place in one session for approximately 15-20 minutes, depending on their tolerance level and interest. The interviews were recorded and transcribed for coding and extracting concepts. Colaizzi's seven-step method was used for data analysis.

Results

Participants included 9 male and 9 female dental students. Of 18 students, 10 were quota students (no tuition), and the rest were non-quota students (paying tuition). In terms of academic status, 6 students reported their status as good, 8 as moderate, and 6 as poor. After reviewing the contents, 38 codes were extracted. After removing overlapping codes and merging similar codes, 29 codes remained. Finally, the characteristics of a good dental professor were categorized into three main themes: Personal characteristics (with four sub-themes of teaching, manner, personality, and communication), scientific characteristics (with two sub-themes of teaching and manner), and clinical characteristics (with two sub-themes of teaching and manner). According to the perceptions of the students, a "good dental professor" is a teacher who has good personal, scientific, and clinical characteristics together and in interaction with each other.

Conclusion

In the present study, the opinions of dental students about the characteristics of a good dental professor were investigated, and three main characteristics were extracted: personal, scientific, and clinical characteristics. The most important personal characteristics were: speaking well and clearly, being eager to teach, motivating, encouraging, good-mannered, approachable, having moral health, being humble, conscientious, responsible, neat & orderly, polite, and having respect for students. Although the teacher has a central role in dental education, the search in the literature showed that little attention has been paid to the efficiency of the professor in dentistry [11]. A previous study investigated the characteristics of a good dental professor, both as a classroom teacher and as a clinical supervisor. There were differences in characteristics between classroom teachers and clinical supervisors due to the difference in the educational environment [15].

In the present study, no distinction was made between professors as classroom teachers or clinical supervisors because all dental professors in the Faculty of Dentistry in Yazd teach theoretical and practical courses and play the role of teacher and clinical supervisor. Although it cannot be denied, the learning preferences of some dental students may change by changing the learning environment from the classroom to pre-clinical or clinical settings. Dental professors should be aware of these differences to know how to improve teaching for dental students.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

Academic progress is due to the positive teacher-student relationship. It has also been reported that the role of the professor in increasing the internal motivation of students is high, and the support of the professor and proper communication increase the academic motivation of students [34]. Therefore, professors are expected to use the results of evaluations for their teaching improvement. Although the results of other studies show that the professors did not have a very positive attitude towards evaluation based on students' opinions, they used the results of these evaluations to change their teaching and improve their educational quality. Considering the key role of professors in education, it is recommended to consider the characteristics of a good professor in recruiting and empowering university faculty members. It is also recommended to develop continuous training programs to improve the teaching skills of faculty members. Further studies in other universities are also recommended.

Conclusion

According to the opinions of dental students, the characteristics of a good dental professor are categorized into three main groups: Personal characteristics, scientific characteristics, and clinical characteristics. In this regard, a "good dental professor" is a teacher who has good personal, scientific, and clinical characteristics together and in interaction with each other.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

this study was approved by the Ethics Committee of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences (IR.SSU.DENTISTRY.REC.1401.106). Informed consent was obtained from the participants and they were assured of the confidentiality of their information.

Funding

This study was extracted from the thesis of Roua Forootan-Eghlidi and funded by Shahid Sadoughi University of Medical Sciences (Grant Number: 13220).

Authors' contributions

Conceptualization: Fatemeh Owlia; Methodology: Zahra Roostaei Zadeh-Shooroki and Roua Forootan-Eghlidi; Writing–Original Draft: Fatemeh Owlia and Roua Forootan-Eghlidi; Writing–Review & Editing, Investigation, Funding Acquisition, Resources and Supervision: All authors.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors would like to thank the Vice-Chancellor for Research and Technology of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, for the financial support and the students participated in this study for their cooperation.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

مقاله پژوهشی

تبیین ویژگی‌های یک استاد خوب: یک مطالعه کیفی براساس دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی

زهرا روستایی‌زاده شورکی[۱]، رویا فروتن اقلیدی[۲]، *فاطمه اولیاء[۱]

۱. گروه بیماری‌های دهان و فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

۲. دندانپزشک، دانشکده دندانپزشکی، واحد پردیس بین‌الملل دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

Use your device to scan and read the article online

Citation Roustaeizade Shooroki Z, Foroutan-Eghlidi R, Owlia F. [Explaining the Characteristics of a Good Professor Based on the Perceptions of Dental Students: A Qualitative Study (Persian)]. Development Strategies in Medical Education. 2023; 9(4): 34-47. https://doi.org/10.32598/DSME.9.4.512.1

https://doi.org/10.32598/DSME.9.4.512.1

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۹ اسفند ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۰۱ اردیبهشت ۱۴۰۱

تاریخ انتشار: ۱۱ دی ۱۴۰۱

چکیده

مقدمه کیفیت تجربه آموزشی دانشجویان به‌شدت با ویژگی‌های اساتید آن‌ها مرتبط است. ارزشیابی عملکرد اساتید توسط دانشجویان می‌تواند آینده شغلی اساتید و آموزش را ارتقاء دهد. ازاین‌رو مطالعه حاضر با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی شهید صدوقی یزد در ارتباط با ویژگی‌های استاد خوب انجام شد.

روش‌ها مطالعه کیفی حاضر با رویکرد تحلیل محتوا جهت کشف ویژگی‌های یک استاد خوب در سال ۱۴۰۰ استفاده شد. دیدگاه ۱۸ نفر از دانشجویان دندانپزشکی به‌وسیله مصاحبه نیمه ساختاریافته استخراج شد. مصاحبه‌ها پس از ضبط در متن وارد شد. جملات و بیانات مرتبط با هدف مطالعه از متن مصاحبه‌ها استخراج، کدگذاری و طبقه‌بندی و داده‌ها به روش تحلیل محتوا، تحلیل شدند.

یافته‌ها باتوجه‌به مضامین به‌دست‌آمده از صحبت‌های شرکت‌کنندگان ویژگی‌های استاد خوب تحت سه مضمون اصلی؛ ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های علمی و ویژگی‌های حرفه‌ای دسته‌بندی شد. ویژگیهای فردی به ۴ مضمون فرعی تدریس، اخلاق، شخصیت و ارتباطات تقسیم‌بندی شدند. برای مضامین اصلی ویژگی‌های علمی و حرفه‌ای که برای هر کدام دو مضمون فرعی تدریس و اخلاق در نظر گرفته شد.

نتیجه‌گیری براساس درک دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه، «استاد خوب» استادی است که ویژگی‌های خوب فردی، علمی و حرفه‌ای را توأم دارا باشد. بررسی بیشتر برای مشخص کردن ویژگی‌های یک استاد خوب در سایر رشته‌های مرتبط با پزشکی توصیه می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

ارزشیابی، دانشجوی دندانپزشکی، استاد بالینی دندانپزشکی، مطالعه کیفی، آموزش دندانپزشکی

* نویسنده مسئول:

فاطمه اولیاء

نشانی: یزد، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، دانشکده دندانپزشکی، گروه بیماری‌های دهان و فک و صورت.

تلفن: ۲۷۳۳۷۷۵ (۹۱۳) ۹۸+

پست الکترونیکی: dents1390@gmail.com

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

مقدمه

دانشگاه یکی از سازنده‌ترین نهادهای اجتماعی است که وظیفه کمک به اعتلای خلاقیت‌ها در هر جامعه می‌کند [۱]. آموزش نیز کلید شکوفا کردن توانایی‌های ذاتی هر انسان می‌باشد. یکی از وظایف اصلی دانشگاه‌ها آموزش می‌باشد که مطابق دیدگاه طراحی نظام‌مند آموزشی، اساتید اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق اهداف آموزشی است، زیرا تأثیر گسترده و قوی دارند. استاد می‌تواند نقص‌های مرتبط با منابع و کمبود امکانات آموزشی را جبران کند یا برعکس، بهترین و جذاب‌ترین عنوان تدریس را به‌علت عدم توانایی وی در ایجاد ارتباط مطلوب به محیط غیر فعال و کسل‌کننده تبدیل کند [۲].

آموزش بالینی به‌ویژه رشته‌های علوم‌پزشکی به‌دلیل حساسیت سلامت جامعه و درگیر بودن با جان انسان‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به همین سبب ارتباط مناسب با دانشجو اهمیت فراوان دارد [۳]. امروزه دیگر این اعتقاد اشتباه که هر فرد عالمی، استاد تصور می‌شود صحیح نیست و بسیاری از افراد حتی ماهر نیز نمی‌توانند در تدریس موفق باشند [۴]. تا به امروز احتمالاً برای تعیین ویژگی‌های یک استاد خوب یک چارچوب دقیقی وجود نداشته است. در تحقیقات مختلف دانشجویان در ارزشیابی اساتید ویژگی‌های فردی را ارجح دانسته‌اند [۵]. شناخت ویژگی‌های یک استاد خوب، اهمیت زیادی دارد، زیرا سبب تسهیل آموزش می‌شود و نقایص منابع آموزشی و کمبود امکانات آموزشی را می‌تواند تا حدی جبران کند. از طرفی شخصیت و ویژگی‌های فردی استاد می‌تواند توانایی علمی او را به مقدار زیادی تحت تأثیر قرار دهد. به همین سبب نیاز به یک ارزشیابی جهت تعیین میزان موفقیت اساتید در رسیدن به اهداف آموزشی وجود دارد [۶].

ارزشیابی عملکرد اساتید یکی از ابزارهای مهم در فرایند فعالیت‌های آموزشی است و این امکان را فراهم می‌سازد تا بر اساس نتایج به‌دست‌آمده، نقاط قوت و ضعف مشخص شود و با بهبود و اصلاح نقاط ضعف گام‌های مؤثری در جهت پیشرفت عملکرد آموزشی برداشته شود. ارزشیابی اساتید به طرق مختلفی ازجمله خودارزیابی اساتید، نظرخواهی از دانشجویان، نظرخواهی از همکاران و آزمون قابلیت‌های تخصصی امکان‌پذیر است [۷].

ازآنجاکه دانشجویان به‌طور مستقیم با اساتید در ارتباط هستند، برای ارزشیابی بهترین راه استفاده از نظرات دانشجویان است [۸]. گلدیه و همکاران در سال ۲۰۱۵ در یک مطالعه کیفی با تکنیک چهارچوب و روش مصاحبه ویژگی‌های دانشجوی خوب و استاد خوب را بررسی کردند. آن‌ها نتیجه گرفتند که دانشجویان بالینی خوب ویژگی‌های مشابهی با معلمان بالینی خوب دارند. اشتیاق و توانایی‌های غیرشناختی معلم به اندازه توانایی‌های شناختی آن‌ها مهم است [۹]. خیزار و همکاران در یک مطالعه کیفی در سال ۲۰۲۱ به‌عنوان ویژگی معلم خوب ۸ ویژگی مشترک را برشمردند: شایستگی، رفتار مهربانانه با دانش‌آموزان، توانایی تدریس توانمند، الگوی مناسب، روحیه اجتماعی، شخصیت آراسته، قابل اعتماد بودن و داشتن رفتار دوستانه بود [۱۰]. اکبری و همکاران در سال ۱۳۹۰ با انجام یک تحقیق توصیفی مقطعی با کمک پرسش‌نامه بر روی ۱۰۰ نفر از اساتید و ۱۰۰ نفر از دانشجویان بالینی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد بودند، انجام شد [۱۱].

دهان آینه سلامت بدن بوده و دندانپزشکی به‌عنوان رشته‌ای که به چالش مشکلات این بخش از بدن می‌پردازد، از اهمیت بسزایی برخوردار است. [۱۲]. از طرفی باتوجه‌به ماهیت رشته دندانپزشکی که تلفیقی از علم و هنر می‌باشد، بنابراین نقش یک استاد خوب در این رشته می‌تواند در تربیت دندانپزشکان آینده که نقش مهمی در سلامت دهان دارند، ایفا کند. براساس منابع مختلف، اساتید پیشکسوت و معیارهای مختلف استاد خوب در جوامع مختلف و سلیقه‌ای بودن بسیاری از معیارها که به جوامع گوناگون منوط است، مطالعه کیفی حاضر با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان دندانپزشکی یزد در ارتباط با ویژگی‌های یک استاد خوب در سال ۱۴۰۰ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی با رویکرد روش تحلیل محتوا انجام شد. جهت کشف ویژگی‌های یک استاد خوب در سال ۱۴۰۰ با بررسی دیدگاه ۱۸ نفر از دانشجویان دندانپزشکی به‌وسیله مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام شد.

جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با نمونه‌ای مبتنی بر هدف از میان دانشجویانی که در دوره بالینی دندانپزشکی ترم‌های ۶-۱۲ را می‌گذراندند، به روش نمونه‌گیری هدفمند انجام شد. تمام مصاحبات در دانشکده دندانپزشکی یزد در محیطی آرام و با استفاده از ضبط صوت و تلفن همراه انجام شد.

در شروع مصاحبه هدف پژوهش و اطلاعات لازم برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت شفاهی دررابطه‌با انجام مصاحبه و استفاده از ضبط صوت و نحوه استفاده از مکالمات شرکت‌کنندگان گرفته شد. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات کسب‌شده از مصاحبه و صدای ضبط‌شده آن‌ها کاملاً به‌صورت محرمانه خواهد بود و فایل‌های صوتی مربوط به گفت‌وگوهای مشارکت‌کنندگان پس از اتمام تحلیل و نگارش کامل گزارش نهایی امحا شد.

مصاحبه‌ها با سؤال اصلی در مورد استاد نمونه و ویژگی‌های آنان و تجربیات مصاحبه‌شوندگان شروع شد و نیز با تأکید بر سؤالات اکتشافی و عمق‌دهنده مانند «منظورتان از این مطلب چیست؟»، «چه احساسی در این رابطه داشتید؟»، «چرا رفتار این استاد مطلوب و مورد نظر شما بود و یا بالعلکس؟» و «چه انتظاری از استاد در این رابطه داشتید؟» ادامه می‌یافت.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

جمع‌آوری اطلاعات تا حد اشباع[1] ادامه یافت. مصاحبه با هر نفر بسته به تحمل و میزان علاقه وی در یک جلسه تقریباً بین ۱۵ تا ۲۰ دقیقه صورت گرفت. در مجموع ۱۸ مصاحبه دریافت شد و برای تحلیل استفاده شدند. مصاحبه‌ها در همان روز جهت کدگذاری و استخراج مفاهیم به‌صورت نوشتار بازگردانده شدند.

نحوه تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

در تحلیل داده‌ها از روش ۷ مرحله‌ای کلایزی استفاده شد [۱۳]:

۱. تمام توصیف‌های ارائه‌شده توسط شرکت‌کننده در مطالعه که به‌طور مرسوم پروتکل نامیده می‌شود، به منظور به دست آوردن یک احساس و مأنوس شدن چندین مرتبه خوانده شدند.

۲. جملات و عباراتی را که مستقیماً به پدیده مورد مطالعه مرتبط بود، استخراج شد. این مرحله تحت عنوان «استخراج جملات مهم» شناخته شد.

۳. در این مرحله تلاش شد به معنای هریک از جملات مهم پی برده شود. این مرحله تحت عنوان فرموله کردن معانی شناخته شد.

۴. مراحل فوق برای هر پروتکل تکرار شد و معانی فرموله‌شده و مرتبط به هم در خوشه‌هایی از تم‌ها (موضوعات اصلی) قرار گرفت.

- از طریق مراجعه به پروتکل‌های اصلی اعتبار خوشه‌ها بررسی شد.

- در این مرحله تناقضاتی در بین و یا درون خوشه‌های متعدد مورد توجه قرار گرفت که از این داده‌ها یا تم‌های به ظاهر نامناسب، چشم‌پوشی نشد.

۵. هر تم اصلی به‌صورت کامل توصیف شد.

۶. توصیف جامع پدیده تحت مطالعه به‌صورت یک بیانیه صریح و روشن فرموله شد.

۷. از طریق مراجعه مجدد به برخی از شرکت‌کنندگان و انجام یک مصاحبه منفرد نظر شرکت‌کنندگان در مورد یافته‌ها پرسیده شد و نسبت به اعتبارسنجی نهایی یافته‌ها اقدام شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۱۸ دانشجوی دوره عمومی دندانپزشکی شامل ۹ پسر و ۹ دختر، مشغول به تحصیل در ترم‌های ۶-۱۲ شرکت کردند. ۱۰ نفر از دانشجویان سهمیه ورودی سراسری و بقیه بین‌الملل (شهریه پرداز) بودند. ازنظر وضعیت تحصیلی ۶ دانشجو، وضعیت درسی خود را «خوب»، ۸ دانشجو «متوسط» و ۶ دانشجو «ضعیف» عنوان کردند.

جهت استخراج ویژگی‌های استاد توانمند ازنظر دانشجویان پس از چندین بار مرور متن‌های استخراج‌شده از مصاحبه و یادداشت‌های در عرصه، ۳۸ کد استخراج شد و پس از حذف کدهایی که هم‌پوشانی داشتند و ادغام کدهای مشابه، ۲۹ کد باقی ماند و نهایتاً ویژگی‌های استاد خوب تحت ۳ مضمون اصلی؛ ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های علمی و ویژگی‌های حرفه‌ای دسته‌بندی شدند (جدول شماره ۱).

هریک از مضامین اصلی به چند مضمون فرعی تقسیم شدند: ویژگی‌های فردی به ۴ مضمون فرعی تدریس، اخلاق، شخصیت و ارتباطات تقسیم‌بندی شدند. برای مضامین اصلی ویژگی‌های علمی و ویژگی‌های حرفه‌ای نیز هر کدام دو مضمون فرعی تدریس و اخلاق در نظر گرفته شد.

براساس درک و تجارب دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه، «استاد خوب» استادی است که ویژگی‌های فردی، علمی و حرفه‌ای را توأم و در تعامل با هم دارا باشد.

ویژگی‌های فردی

از دیدگاه مشارکت‌کنندگان یا استاد توانمند باید دارای یک سری ویژگی‌های فردی باشد که در مطالعه حاضر در ۴ دسته قرار گرفتند:

تدریس

بیان شیوا و رسا، اشتیاق به تدریس و ایجاد انگیزه در دانشجو و تشویق آن‌ها، مواردی بود که دانشجویان بر آن تأکید می‌کردند و یک استاد توانمند باید از آن‌ها برخوردار باشد.

- دانشجوی شماره ۱۲ گفت: «استاد باید فن بیان خوبی داشته باشد و بتواند آن مطالبی که بلد است را یاد بدهد و مفهوم آن‌ها را برساند».

-دانشجوی شماره ۳ نیز گفت: « استاد باید بیان رسا و قدرتمند داشته باشد، شمرده سخن بگوید و با حالت رفع تکلیف، از پاورپوینت روخوانی نکند».

-دانشجوی شماره ۸ اظهار کرد: «استاد باید به یاد دادن علاقه داشته باشد، بعضی از اساتید اینقدر بی‌انگیزه هستند که آدم با خودش می‌گوید چرا استاد شدند، اگر تدریس را دوست نداشتند».

اخلاق

تمامی شرکت‌کنندگان به خوش‌اخلاقی و خوش‌برخوردی به‌عنوان خصوصیت برجسته استاد نمونه اشاره کردند:

-دانشجوی شماره ۴ گفت:«استاد باید خوش‌اخلاق باشد یعنی دانشجو از پرسیدن ساده‌ترین سؤال‌ها، ابایی نداشته باشد و نگران قضاوت و برخورد استاد نباشد».

1. یک معیار برای کشف رسیدن به اشباع، تکرار داده‌های قبلی است، به‌طوری‌که پژوهشگر مرتباً با داده‌هایی مواجه می‌شود که تکرار می‌شوند.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

سلامت روانی و اخلاقی، مورد دیگری بود که دانشجویان در توصیف استاد خوب ذکر کردند:

-دانشجوی شماره ۵ گفت: «استاد خوب باید از جنبه‌های روانی هم از سلامت برخوردار باشد».

شخصیت

ازنظر شخصیتی دانشجویان معتقد بودند یک استاد خوب باید متواضع، وظیفه‌شناس، دارای وجدان کاری و مرتب و منظم باشد:

-دانشجوی شماره ۱۲ گفت: «استاد باید در نظر داشته باشد زمانی که در دانشگاه هست، زمان مختص دانشجوست، نه این که به‌دلیل مطب عصر یا مسئولیت‌های خانه، در حق دانشجو کوتاهی کند» همچنین وی گفت: «استادی توانمند است که بتواند کاستی‌ها را مدیریت کند و وظایفی که بر عهده‌اش است را به بهترین نحو انجام دهد».

ارتباطات

داشتن رابطه دوستانه و رفتار توأم با ادب و احترام با دانشجو ازجمله خصوصیاتی بود که دانشجویان دوست داشتند اساتید از آن‌ها برخوردار باشند:

-دانشجوی شماره ۳ گفت: «همان‌طورکه استاد توقع دارد دانشجو با احترام با او صحبت کند، خودش هم باید با دانشجو با احترام صحبت کند».

- دانشجوی شماره ۱۵ اظهار کرد: «استاد باید دوستانه با دانشجو همراهی کند، مثلاً وظیفه دانشجو نیست مریض پیدا کند، وقتی دانشجو به این مورد اعتراض می‌کند، همراه دانشجو باشد. روند درمان برای اولین بار به اندازه کافی استرس‌زا هست، این درک را داشته باشند که در مسائلی که مربوط به دانشجو نیست، استرس وارد نکنند».

دانشجویان از استادان انتظار داشتند که تفاوت‌های ذاتی بین دانشجویان را در هنگام برخورد با آن‌ها در نظر بگیرد:

-دانشجوی شماره ۱۴ گفت: «استاد نباید خودش را با دانشجویان مقایسه کند که من زمان شما این‌طور بودم، آن‌طور نبودم. دانشجویان را هم با هم مقایسه نکند، چون به هر حال هیچ‌کدام از دانشجویان سطح هوشی و موقعیت زندگی یکسانی ندارند، پس مقایسه وقتی شرایط یکسان نیست، درست نیست».

ویژگی‌های علمی

تمام شرکت‌کنندگان در این مطالعه تسلط استاد در تدریس و برخورد خوب در مواجهه با سؤالات دانشجویان را به‌عنوان یکی از خصوصیت‌های استاد توانمند بیان کردند.

تدریس

تسلط استاد به موضوع تدریس، تدریس مطالب کاربردی، داشتن مهارت کلینیکی، به‌روز بودن دانش و ساماندهی مطالب ازجمله مواردی بود که دانشجویان به‌عنوان ویژگی‌های علمی استاد به آن‌ها اشاره کردند:

- دانشجوی شماره ۵ گفت: «استاد علاوه‌بر تسلط علمی باید قابلیت انتقال علم هم داشته باشد، خیلی از اساتید فقط از روی پاورپوینت می‌خوانند، در مقابل برخی اساتید در همان زمان کم، عمق مطلب را ادا می‌کنند».

- دانشجوی شماره ۲ نیز گفت: «استاد باید به رفرنس تسلط داشته باشد و از رفرنس تدریس کند و در قسمت عملی آموزش خوبی بدهد، چون واقعاً مهم است».

-دانشجوی شماره ۹ گفت «استاد خوب استادی است که هم تدریس را دوست داشته باشد و هم وقت بگذارد مطالب را فصل‌بندی کند و بداند قرار است چه مطلبی سر کلاس تدریس کند و قرار است چه سؤالاتی برای دانشجو پیش‌بیاید».

- دانشجوی شماره ۱۰ اظهار کرد «استاد باید بر مطالبی که قرار است تدریس کند، تسلط کافی داشته باشد و دائماً مطالعه داشته باشد که بتواند مطلب را به‌روز کند».

اخلاق

علاوه‌بر تسلط علمی، دانشجویان از یک استاد توانمند انتظار داشتند که به سؤالات دانشجویان با علاقه و اشتیاق پاسخ گوید و اشکالات دانشجویان را مشتاقانه رفع کند:

-دانشجوی شماره ۱۷ گفت «اخلاق استاد باید جوری باشد که دانشجو به‌خاطر تدریس استاد رغبت به شرکت در کلاس داشته باشد، نه به‌خاطر ترس از حضور و غیاب».

-دانشجوی شماره ۱۱ گفت «استادی خوب است که برایش افتخار باشد که دانشجو سطح علمی‌اش از خودش بالاتر برود».

ویژگی‌های حرفه‌ای

تدریس

تجارب دانشجویان مبین آن بود که ویژگی‌های حرفه‌ای استاد به یادگیری دانشجویان در بالین کمک می‌کند و موجب کسب شایستگی توسط دانشجویان می‌شود. از جمله این ویژگی‌ها ازنظر دانشجویان می‌توان به مهارت تدریس مناسب، مدیریت آموزشی در محیط بالینی، قدرت تفهیم مطالب و استفاده از روش‌های متنوع آموزشی اشاره کرد:

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

-دانشجوی شماره ۳ گفت: «استاد باید به شیوه تدریس اهمیت بدهد، به‌طوری‌که دانشجو سرکلاس درس را متوجه بشود و فقط با خواندن مطالب در ذهن تثبیت بشود». این دانشجوی همچنین گفت «استادی که علاوه‌بر پاورپوینت از تخته برای مواردی مثل رسم نمودار و خلاصه‌نویسی و غیره استفاده کند به فهم و یادگیری دانشجو کمک بسزایی می‌کند».

-دانشجوی شماره ۴ گفت: «استاد به موضوع تدریس تسلط داشته باشد و برای مطلبی که توضیح می‌دهند حتماً اگر فیلم یا شکل یا چیزی که مرتبط با آن هست حتماً در پاورپوینت لحاظ شود. به‌طور مثال در درس جراحی آن چیزی که توضیح داده می‌شود، شاید خیلی قابل درک نباشد ولی زمانی که روی شکل یا فیلمی توضیح داده می‌شود، پذیرش راحت‌تر می‌شود».

اخلاق

علاوه‌بر تدریس حرفه‌ای، ازنظر دانشجویان استاد خوب باید از اخلاق حرفه‌ای نیز برخوردار باشد. مثلاً در کلاس درس قاطعیت داشته باشد:

- دانشجوی شماره ۱۰ گفت: «استاد باید کنترل کلاس را در دست داشته باشد، نه کلاس خیلی خشک باشد و نه در حدی که کنترل کلاس از دستش خارج شود».

برخی از مصاحبه‌شوندگان به این امر اذعان کردند که استاد خوب باید از اعمال تبعیض بین دانشجویان (مثلاً تبعیض بین دانشجویان دختر و پسر، دانشجویان سراسری و بین‌الملل و یا دانشجویانی که آشنا و یا روابطی با اساتید دارند)، مقایسه، قضاوت و تهدید آن‌ها، اجتناب کند و سخت‌گیری‌های بی‌مورد نداشته باشد:

-دانشجوی شماره ۱۶ گفت: «استادی خوب است که به همه به یک چشم نگاه کند». دانشجوی شماره ۶ اظهار کرد «استاد باید شأن دانشجو در مقابل بیمار به‌خصوص بیمار چندجلسه‌ای را حفظ کند. چون در غیر این صورت بیمار بی‌اعتماد می‌شود و همکاری او با دانشجو کم می‌شود. اگر نیاز به تذکر است، در خفا تذکر داده شود».

-دانشجوی شماره ۷ نیز گفت: «استاد باید بداند در برخورد با خطای دانشجو، با سرزنش و دادوبیداد دانشجو سرخورده می‌شود. بهتر است با حل مشکل و تشریح دلیل خطای رخ‌داده، از دانشجو بخواهد با کار بیشتر و مطالعه آن موضوع، از بروز خطا پیشگیری کند».

-دانشجوی شماره ۱۸ گفت: «اول بخش نیازی به خط و نشان کشیدن، ترساندن از حذف و تذکر به غیبت نکردن و هزار تا حرف منفی و سرد زدن نیست. به‌جای آن، مطالبی که در فانتوم یاد داده‌اند را یادآوری کنند و کارهای عملی را که آموزش نداده‌اند، یاد بدهند».

-دانشجوی شماره ۷ گفت: «در روند درمان بیمار در بخش ممکن است دانشجو با مشکل مواجهه شود به‌خصوص اوایل آموزش. پس با همدلی و همکاری سعی در رفع خطای پیش‌آمده شود، هرچند خطای فاحشی باشد».

- دانشجوی شماره ۶ نیز گفت: «اگر سؤالی پرسیده می‌شود، استاد اگر می‌داند که روشن جواب بدهد، اما اگر نمی‌داند دانشجو را ضایع نکند».

از سخنان دانشجویان چنین برمی‌آید که برخورد غیرحرفه‌ای نه تنها به یادگیری بیشتر آن‌ها کمکی نکرد، گاهی سبب انزجار آن‌ها از استاد و یا حتی درس آن استاد شده است.

بحث

در دانشکده دندانپزشکی استاد علاوه‌بر داشتن نقش معلم نقش خود به‌عنوان سرپرست بالینی را نیز حفظ می‌کند. هرچند بیشتر اساتید هیچ‌گونه آموزش رسمی به‌عنوان معلم نداشته‌اند و تنها با مشاهده معلمان و مربیان خود معلم شدن را می‌آموخته‌اند. همین امر لزوم آگاهی از خصوصیات موردنیاز برای یک معلم را برای تبدیل شدن به یک استاد کارآمد بیان می‌کند [۱۴].

در مطالعات قبلی به بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب دندانپزشکی، هم به‌عنوان مدرس کلاس و هم به‌عنوان سرپرست بالینی پرداخته شده است. تفاوت‌هایی در صفات و ویژگی‌ها بین مدرسان کلاس و سرپرستان بالینی وجود داشته است که ناشی از تفاوت در محیط آموزشی می‌باشد [۱۵]. فالکن و همکاران [۱۶] در سال ۲۰۲۳ ویژگی -رد و بدل کردن پیام‌های جذاب که می‌توانست شور و شوق معلمان و عملکرد مناسب دانش‌آموزان را درپی داشته باشد- را برای استاد مؤثر و رابطه با عملکرد دانش‌آموزان و اشتیاق معلمان شناسایی کردند. نتایج تحقیق مارتین سون و زیدزیونایت نشان داد جنبه‌هایی که در ادامه بحث خواهد آمد، باید در آموزش معلمان پیش از خدمت مورد توجه قرار گیرند: (۱) نقش اصلی ایجاد روابط، (۲) توسعه درون‌نگری و خود اندیشی معلمان برای اینکه بتوانند شخصاً در ایجاد شرایط مثبت مدرسه و استفاده از همدلی مشارکت کنند و (۳) داشتن آگاهی و مسئولیت فردی برای حفظ ارزش‌های نهادی [۱۷]. مطالعه پیش‌گفت بیشتر بر جنبه‌های روحی و روانی استاد تأکید داشته است، درحالی‌که مطالعه حاضر با دیدی جامع‌تر استاد را ارزیابی کرده است.

براساس دیدگاه معلمان آموزش پزشکی در مطالعه حبیبی، برای تدریس مؤثر در کوریکولوم PhD، برنامه الزامات مختلفی مانند آشنایی با فلسفه، چشم‌انداز و ویژگی‌های برنامه، عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده آموزش و یادگیری مؤثر در مقطع دکتری وجود دارد. برنامه تحصیلات تکمیلی و انتخاب یک راهکار مناسب برای ارتقای آموزش و یادگیری برنامه آموزشی

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

از ملزومات دیگر است [۱۸]. در مطالعه فوق ویژگی‌های استاد خوب جهت یادگیری مؤثر از دیدگاه اساتید آموزش پزشکی بررسی شده بود، درحالی‌که مطالعه حاضر دیدگاه دانشجویان دندان‌پزشکی را ارزیابی کرده بود.

بااین‌حال، در مطالعه حاضر، تمایزی بین اساتید به‌عنوان مدرس یا سرپرست بالینی صورت نگرفت، زیرا همه اساتید دندان‌پزشکی در دانشکده دندانپزشکی یزد دروس نظری و عملی را تدریس می‌کنند و نقش مدرس و استاد بالینی را ایفا می‌کنند. هرچند نمی‌توان انکار کرد، ترجیحات یادگیری برخی از دانشجویان دندانپزشکی ممکن است با تغییر محیط یادگیری از کلاس درس به بخش‌های پیش‌بالینی و بخش‌های بالینی تغییر یابد. اساتید دندانپزشکی باید به منظور بررسی چگونگی بهبود تدریس برای دانشجویان دندانپزشکی از این تفاوت‌ها آگاه باشند.

در مطالعه حاضر تجارب دانشجویان دندانپزشکی در مورد ویژگی‌های استاد خوب بررسی و فهرستی از ویژگی‌های اصلی اساتید در سه حوزه ویژگی‌های فردی، علمی و بالینی جمع‌آوری شد. براساس درک و تجارب دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه، «استاد خوب» استادی است که ویژگی‌های فردی، علمی و حرفه‌ای را توأم و در تعامل با هم دارا باشد. با وجود اینکه استاد نقش محوری در آموزش دندانپزشکی دارد، جست‌وجو در منابع نشان می‌دهد که توجه کمی به کارآمدی استاد در دندانپزشکی شده است [۱۱]. مطالعات کمتری در حوزه دندانپزشکی نسبت به سایر رشته‌های علوم پزشکی صورت گرفته است.

در مطالعه حاضر، مهم‌ترین ویژگی‌های فردی یک استاد خوب ازنظر دانشجویان، بیان شیوا و رسا، مشتاق به تدریس، انگیزه‌دهنده، مشوق، خوش‌اخلاق و خوش‌برخورد، دارای سلامت اخلاقی، متواضع، وظیفه‌شناس، دارای وجدان کاری و مرتب و منظم باشد. همچنین به دانشجو احترام بگذارد و رفتار مودبانه‌ای داشته باشد.

اکثر دانشجویان دندانپزشکی شرکت‌کننده در مطالعه السرهید و الجبیر [۱۵] در عربستان معتقد بودند که آموزش با کیفیت با اساتید با کیفیت آغاز می‌شود و کیفیت تدریس در صورتی بهبود می‌یابد که استاد رفتار دوستانه داشته باشد، وقت‌شناس، مشتاق و بردبار باشد. همچنین این محققین اظهار کردند دانشجویان استادی را ترجیح می‌دهند که دانشجویان را درک کند، با آن‌ها ارتباط صمیمانه داشته باشد، به آن‌ها احترام بگذارد و به آن‌ها احساس راحتی بدهد. نتایج مطالعه جهانگیری و همکاران [۱۹] در نیویورک نشان داد دانشجویان دندانپزشکی بیشتر برای اساتید بالینی که دلسوز، انگیزه‌دهنده و همدل، صبور، حرفه‌ای، دردسترس، منصف، شاد و بیمار محور بودند، ارزش قائل بودند. در مطالعه نظیر و همکاران [۲۰] در عربستان مهم‌ترین ویژگی‌های اساتید مؤثر ازنظر دانشجویان دندانپزشکی پایبندی به اخلاقیات، درستکاری، دانش موضوعی، اشتیاق به تدریس و مهارت‌های ارتباطی عنوان شده است.

در مطالعه سیدمجیدی و همکاران [۲۱] بر روی دانشجویان دوره بالینی دانشکده دندانپزشکی بابل، از عوامل مؤثر در برقراری ارتباط بین دانشجو و استاد، صبر و حوصله استاد، حفظ حرمت و احترام به دانشجو و تسلط استاد بر مفاهیم علمی و مطالب درسی عنوان شده است. به اعتقاد نوروزی و همکاران [۲۲] بی‌احترامی استاد به دانشجو در حضور سایرین و در بالین بیمار و وجود ارتباط غیرمؤثر بین استاد و دانشجو در کارآموزی‌ها از عوامل مهم بروز مشکل و ایجاد استرس در دانشجویان محسوب می‌شود.

سیراج و همکاران [۲۳] دریافتند که انگیزه، تعیین اهداف، ارتباطات و احترام به دانشجویان عوامل اصلی هستند که دانشجویان می‌خواهند در اساتید خود ببینند. این می‌تواند به ماهیت عملی بودن دندانپزشکی نسبت داده شود. دانشجویان دندانپزشکی دوره بالینی در موقعیت‌های استرس زا قرار می‌گیرند و همدلی و همراهی استاد می‌تواند از بار این استرس‌ها بکاهد.

مطالعات متعددی [۲۴-۲۶] افزایش استرس را در بین دانشجویان دندانپزشکی ایرانی گزارش کرده‌اند. این ممکن است دلیل تمایل به در نظر گرفتن یک استاد خوب دندانپزشکی به‌عنوان کسی باشد که انگیزه‌دهنده، مشوق، خوش‌اخلاق و خوش‌برخورد باشد، تا دانشجویان بتوانند بدون نگرانی سؤالاتشان را مطرح و اشکالاتشان را رفع کنند. چنان‌چه نتایج مطالعه جمشیدیان [۲۷] بر روی دانشجویان دندانپزشکی یزد نشان داد عدم صمیمیت بین اساتید و دانشجویان موجب ایجاد استرس، ترس از سؤال پرسیدن، ترس از درخواست کمک و اعتراف به خطا می‌شود. کار در موقعیت‌های استرس‌زا مانند دندانپزشکی، اساتید را ملزم به درک و همدلی می‌کند [۱۵]. بدیهی است شخصیت استاد می‌تواند در افزایش انگیزه دانشجویان و درنهایت ارتقاء کیفیت آموزش مؤثر باشد [۲].

دانشجویان موردبررسی علاوه‌بر ویژگی‌های فردی، داشتن ویژگی‌های علمی و حرفه‌ای را برای استاد خوب لازم می‌دانستند. ویژگی‌هایی مانند تسلط استاد به موضوع تدریس، تدریس مطالب کاربردی، به‌روز بودن دانش، داشتن مهارت کلینیکی و مهارت تدریس و مدیریت آموزشی در محیط بالینی. این منطقی به نظر می‌رسد، زیرا رشته دندانپزشکی شامل دوره‌های بالینی و عملی است که استاد را ملزم به دانش و مهارت بالایی می‌کند. به‌عبارتی ترکیب دانش و آموزش بالینی جزء لاینفک آموزش دندانپزشکی در نظر گرفته می‌شود.

نتایج پژوهش اسماعیلی و همکاران [۲۸] در گیلان نیز نشان داد که تسلط علمی استاد، ارائه مطالب جالب و کاربردی، علاقه اساتید به رشته علمی خود، داشتن اطلاعات مناسب، کنترل مدیریت کلاس و قاطعیت در کلاس درس و تشویق و تحریک دانشجویان ازجمله ویژگی‌های مهم استاد خوب ازنظر دانشجویان دندانپزشکی بود که با نتایج مطالعه حاضر همسو می‌باشد، اما در مطالعه اکبری و همکاران [۱۱] در مشهد، توانایی استاد در

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

جدول ۱. ویژگی‌های استاد خوب از نظر دانشجویان، استخراج‌شده به روش تحلیل محتوا

مضامین اصلی	مضامین فرعی	ویژگی‌ها
ویژگی‌های فردی	تدریس	بیان شیوا و رسا
		اشتیاق به تدریس
		انگیزه دهنده
		مشوق دانشجو
	اخلاق	خوش‌اخلاق و خوش‌برخورد
		سلامت اخلاقی
	شخصیت	متواضع
		وظیفه شناس
		دارای وجدان کاری
		مرتب و منظم
	ارتباطات	داشتن رفتار مؤدبانه با دانشجو
		احترام گذاشتن به دانشجو
		توجه به تفاوت‌های دانشجویان
ویژگی‌های علمی	تدریس	تسلط استاد به موضوع تدریس
		تدریس مطالب کاربردی
		داشتن مهارت کلینیکی
		به‌روز بودن دانش
		ساماندهی مطالب
	اخلاق	علاقه‌مند به پاسخ‌گویی به سؤالات دانشجویان
		آمادگی برای رفع اشکالات دانشجویان
ویژگی‌های حرفه‌ای	تدریس	داشتن مهارت تدریس مناسب
		مدیریت آموزشی در محیط بالینی
		قدرت تفهیم مطالب
		استفاده از روش‌های متنوع آموزشی
	اخلاق	قاطعیت در کلاس درس
		عدم تبعیض بین دانشجویان
		عدم مقایسه و قضاوت دانشجویان
		عدم تهدید دانشجویان
		نداشتن سخت‌گیری‌های بی‌مورد

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

ایجاد ارتباط بین مطالب نظری و عملی، بحث و تبادل نظر در مورد طرح درمان با دانشجو و طرح سؤالات امتحانی باتوجه‌به نیاز یک دندانپزشک عمومی از بارزترین خصوصیات استاد خوب دندانپزشکی عنوان شده است که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت ندارد. دو مطالعه پیش‌گفت از نوع توصیفی‌مقطعی بوده و از پرسش‌نامه‌های متفاوت استفاده کرده‌اند.

از طرفی احتمال دارد برای هر شخص براساس تجربه خوب یا بد قبلی ارزش‌ها یا ضدارزش‌هایی ایجاد شده باشد که در نگرش و انتظارات وی تأثیر گذاشته باشد؛ برای مثال ممکن است که در ذهن دانشجویی که همیشه دسترسی به استاد داشته است، ویژگی دردسترس بودن به‌عنوان یک ویژگی مهم و ضروری نقش نبسته باشد. تفاوت فرهنگی می‌تواند از دیگر دلایل غیر یکسان بودن نتیجه باشد.

در مطالعه السرهید و الجبیر [۱۵] مشاهده شد برای دانشجویان دندانپزشکی ویژگی‌های عملکردی مهم‌تر از ویژگی‌های شخصیتی بود. همچنین در مطالعه نظیر و همکاران [۲۰] دانشجویان ویژگی‌های فردی اساتید را مهم‌تر از روش‌های آموزشی و شیوه‌های ارائه اطلاعات می‌دانستند. این در مخالفت با جهانگیری و موچیولو [۲۹] است که دریافتند دانشجویان اهمیت بیشتری به شخصیت استاد می‌دهند تا عملکرد وی. بااین‌حال، باتوجه‌به نظرات شرکت‌کنندگان در مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد عملکرد و ویژگی‌های فردی هر دو ضروری هستند و نمی‌توان آن‌ها را از یکدیگر جدا کرد.

در این مطالعه دانشجویان قدرت تفهیم مطالب و استفاده از روش‌های متنوع آموزشی را از خصوصیات استاد توانمند برشمردند. عبدالله و همکاران [۳۰] نیز نشان دادند دانشجویان اساتیدی را که از ارائه‌های بصری قوی استفاده می‌کنند، ترجیح می‌دهند، چون یادداشت‌برداری را در طول سخنرانی‌ها تسهیل می‌کنند. همچنین ارائه مطالب آموزشی بالاترین ویژگی منتخب اساتید مؤثر دندانپزشکی در مطالعه نظیر و همکاران [۲۰] بود. نتایج مطالعات الجبیر و السرهید [۱۵] و شون وتر و همکاران [۳۱] نیز نشان داد دانش‌آموزان توسعه و ارائه اسلایدهای سخنرانی، یادداشت‌ها و جزوه‌ها را یکی از ویژگی‌های اساتید خوب دندان‌پزشکی می‌دانستند.

از نظر دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه حاضر، استاد خوب بین دانشجویان تبعیض قائل نمی‌شود، آن‌ها را با خودش و یا سایر دانشجویان مقایسه نمی‌کند. دانشجویان را قضاوت و تهدید نمی‌کند و سخت‌گیری‌های بی‌مورد ندارد. الکبا و همکاران [۳۲] در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان پزشکی نیز گزارش کردند دانشجویان احساس می‌کردند که رفتار اساتید سخت‌گیرانه بوده و در برخی مواقع به کاستی‌های دانشجویان کنایه می‌زنند. این رفتارها می‌تواند عواقب نامطلوبی بر روی دانشجویان داشته باشد، چنان‌چه نتایج مطالعه مهینی [۳۳] بر روی دانشجویان دندانپزشکی یزد نشان داد، ضعف علمی و رفتاری اساتید مانند برخورد نامناسب (مثل تحقیر)، توقع نابه‌جا (زیاد) از دانشجویان، تبعیض جنسیتی یا سهمیه ورودی، عدم تشویق، سخت‌گیری بی‌مورد (در دروس نظری)، آموزش ناکافی (واحدهای عملی) و نداشتن تجربه کافی برخی اساتید جدید، مهم‌ترین فاکتور ایجاد فرسودگی تحصیلی در دانشجویان می‌باشد.

کاملاً واضح است فقدان مناسبات ارتباطی درست در بین دانشجویان با اساتید به نوبه خود بر ایجاد و گسترش مشکلات آموزشی نیز دامن می‌زند [۳۴]. نتایج مطالعه جمشیدیان [۲۷] در یزد نشان داد دانشجویان دندانپزشکی از برخی اساتید به‌علت کم اهمیت انگاشتن آموزش، اختصاص دادن زمان کمتر به آموزش عملی، بی‌انگیزگی برای تدریس و انتقال تجارب، خستگی و بی‌حوصلگی، عدم صرف انرژی جهت آموزش ناخشنود بودند. به اعتقاد اسدزاده ملکی [۳۵] پیشرفت تحصیلی منوط رابطه استاد و شاگردی است. همچنین گزارش شد که نقش استاد در افزایش انگیزش درونی بالا است و حمایت استاد و ارتباط مناسب باعث افزایش انگیزه تحصیلی دانشجویان می‌شود [۳۴]. ازاین‌رو انتظار می‌رود اساتید از نتایج ارزشیابی‌ها برای ارتقا و پیشرفت شغلی‌شان استفاده کنند.

از محدودیت‌های مطالعه، فاصله گرفتن موضوع مصاحبه از مسیر اصلی می‌باشد. مصاحبه‌کننده سعی کرد تا مصاحبه را در مسیر اصلی مطالعه حفظ و نمونه‌ها را برای فهم بهتر سؤالات راهنمایی کند.

نتایج این مطالعه حاصل نظرات یک گروه از دانشجویان در یک نقطه از زمان بود و نتایج را نمی‌توان به همه دانشجویان دندانپزشکی ایران تعمیم داد، اما توصیه می‌شود ارزشیابی اساتید به منظور پیشرفت دانشکده انجام شود. برای بهتر شدن نتایج حاصل از ارزشیابی بهتر است این ارزشیابی شامل رده‌های آموزشی متفاوت شامل دانشجویان، همکاران و همچنین ارزیابی از خود اساتید باشد. برخی از مطالعات نشان می‌دهد که اگرچه اساتید با اصل ارزشیابی استاد توسط دانشجویان مخالفتی ندارند، اما معتقدند که دانشجویان در مقامی نیستند که بتوانند در برخی موارد از قبیل توان علمی استاد و به‌روز بودن اطلاعات علمی، او را قضاوت کنند. نتایج سایر مطالعات نشان می‌دهد که اگرچه اساتید نگرش چندان مثبتی نسبت به ارزشیابی دانشجویی نداشته‌اند، اما نتایج این ارزشیابی‌ها را برای تغییر تدریس و بهبود کیفیت آموزشی خود به کار گرفته‌اند.

از دیگر مشکلات پیش‌رو در ارزیابی استاد توسط دانشجویان این است که این اظهارنظرها غالباً تحت تأثیر عوامل کلی ازجمله شهرت استاد و ویژگی‌های دیگری چون سخت‌گیری و شیوه برخورد او قرار می‌گیرد و دانشجو تنها نگرش کلی خود در مورد استاد را ابراز می‌کند و به‌جای ارزیابی محتوایی و روش تدریس به ارزیابی اخلاق و رفتار و شخصیت استاد می‌پردازند. تفاوت‌های

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

نسبی در دیدگاه دانشجویان، انجام پژوهش‌های مشابه بعدی را ضروری می‌کند. باتوجه‌به نقش کلیدی استادان در آموزش توصیه می‌شود در جذب و توانمندسازی اعضای هیئت علمی دانشگاه، ویژگی‌های یک استاد خوب مدنظر قرار گیرد. همچنین تدارک برنامه‌های آموزش مستمر به منظور ارتقاء مهارت‌های تدریس اعضای هیئت علمی توصیه می‌شود.

نتیجه‌گیری

باتوجه‌به مضامین به‌دست‌آمده از صحبت‌های شرکت‌کنندگان ویژگی‌های استاد خوب تحت ۳ مضمون اصلی ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های علمی و ویژگی‌های حرفه‌ای دسته‌بندی شدند. در مضامین فرعی بیشتر دانشجویان بر خصوصیاتی مانند بیان شیوا و رسا، اشتیاق به تدریس و تسلط استاد به موضوع تدریس تأکید کردند. درمجموع براساس درک و تجارب دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه، «استاد خوب» استادی است که ویژگی‌های فردی، علمی و حرفه‌ای را توأم و در تعامل با هم دارا باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

به شرکت‌کنندگان در مورد محرمانه ماندن اسامی‌شان اطمینان داده شد. صحبت شرکت‌کنندگان با اطلاع و اجازه آن‌ها ضبط شد و پس از اتمام تحلیل و نگارش کامل پایان‌نامه حذف شد. طرح تحقیقاتی در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد با کد اخلاق به شماره IR. SSU.DENTISTRY. REC.1401.106 تصویب شد.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه به شماره ۱۳۲۲۰ به نام رویا فروتن اقلیدی با گروه بیماری‌های دهان و فک و صورت دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد می‌باشد. معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد حامی مالی این مطالعه بود.

مشارکت نویسندگان

مفهوم‌سازی: فاطمه اولیا؛ روش‌شناسی: زهرا روستایی‌زاده شوروکی و رویا فروتن اقلیدی؛ پیش‌نویس اصلی: فاطمه اولیا و رویا فروتن اقلیدی؛ نگارش، بررسی و ویرایش، تحقیق، جذب سرمایه، منابع و نظارت: همه نویسندگان.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد به واسطه حمایت مالی از این پایان‌نامه و دانشجویانی که در انجام این طرح شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

References

[1] Gashmard R, Moatamed N, Vahedparast H. [Faculty members' and students' veiwpoints on characteristics of a good university teacher in Boushehr University of Medical Sciences (Persian)]. Iran J Med Educ. 2011; 11(1):48-57. [Link]

[2] Siamian H, Bala Ghafari A, Aligolbandi K, Seyyede Fereshteh Reza Nezhad SF, Sharifi Nick M, Shahrabi A, et al. [Characteristics of a good university lecturer according to students (Persian)]. J Mazandaran Univ Med Sci. 2013; 22(96):106-13. [Link]

[3] Navabi N, Jahanian I, Haj Ahmadi M, Parvaneh M. [Criteria for a desirable teacher from the view point of students of Babol University of Medical Sciences (Persian)]. J Babol Univ Med Sci. 2010; 12(5):7-13. [Link]

[4] Ghorbani R, Haji-Aghajani S, Heidarifar M, Andade F, Shams-Abadi M. [Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer (Persian)]. Koomesh J. 2009; 10(2):77-84. [Link]

[5] Nushi M, Momeni A, Roshanbin M. Characteristics of an effective university professor from students' perspective: Are the qualities changing? Front Educ. 2022; 7: 842640. [DOI: 10. 3389/feduc. 2022. 842640]

[6] Coman C, Țîru LG, Meseșan-Schmitz L, Stanciu C, Bularca MC. Online teaching and learning in higher education during the coronavirus pandemic: Students' perspective. Sustainability. 2020; 12(24):10367. [DOI: 10. 3390/su122410367]

[7] Andrade HL. A critical review of research on student self-assessment. Front Educ. 2019; 4:87. [DOI: 10. 3389/feduc. 2019. 00087]

[8] Ghahrani N, Siamian H, Balaghafari A, Aligolbandi K, Vahedi M. The opinion of students and faculty members about the effect of the faculty performance evaluation. Mater Sociomed. 2015; 27(4):267-71. [DOI: 10. 5455/msm. 2015. 27. 267-271] [PMID]

[9] Goldie J, Dowie A, Goldie A, Cotton P, Morrison J. What makes a good clinical student and teacher? An exploratory study. BMC Med Educ. 2015; 15:40. [DOI: 10. 1186/s12909-015-0314-5] [PMID]

[10] Khizar U, Shafique M, Iqbal S, Abid K, Baloch U. A qualitative study of attributes of a good teacher as perceived by pupils and principals. Multicult Educ. 2021; 7(4):129-34. [Link]

[11] Akbari M, Moeintaghavi A, Ghanbari H, Bageri M, Otoufi A. [A comparison of the students' and teachers' viewpoints about the characteristics of a good teacher in dentistry (Persian)]. J Mashhad Dent Sch. 2014; 38(4):281-90. [DOI:10.22038/JMDS.2014.3148]

[12] Owlia F, Ansarinia A, Vahedian Ardakani H. Oral neglect as a marker of broader neglect: A cross-sectional investigation of orodental consultation letter of leukemic admitted patients in Iran. BMC Oral Health 2021; 21(1):413. [DOI: 10. 1186/s12903-021-01775-x] [PMID]

[13] Karaminezhad N, Ghasemizad A, Motamed H. [Provide a model of lived experience of university faculty members of professional development based on soft educational skills (Persian)]. Educ Leadersh Adm. 2022; 15(4):119-48. [Link]

[14] Maart R, Gordon N. Dental clinical teachers' perceptions of their teaching role. S Afr Dent J 2018; 73(4):304-8. [Link]

[15] Al-Jobair AM, AlSarheed MA. Saudi dental students' opinions on the qualities and attributes of an effective dental teacher. Adv Med Educ Pract. 2016; 7:533-9. [DOI: 10. 2147/AMEP. S113212] [PMID]

[16] Falcon S, Admiraal W, Leon J. Teachers' engaging messages and the relationship with students' performance and teachers' enthusiasm. Learn Instr. 2023; 86:101750. [DOI: 10. 1016/j. learninstruc. 2023. 101750]

[17] Martinsone B, Žydžiūnaite V. Teachers' contributions to the school climate and using empathy at work: Implications from qualitative research in two European countries. Front Psychol. 2023; 14:1160546. [DOI: 10. 3389/fpsyg. 2023. 1160546] [PMID]

[18] Habibi H, Bigdeli S, Hazrati H. Effective teaching in a medical education Ph. D. Program: A qualitative study on the perception of faculty members. Acta Med Iran. 2023; 61(1):12-20. [Link]

[19] Jahangiri L, McAndrew M, Muzaffar A, Mucciolo TW. Characteristics of effective clinical teachers identified by dental students: A qualitative study. Eur J Dent Educ. 2013; 17(1):10-8. [DOI: 10. 1111/eje. 12012] [PMID]

[20] Nazir MA, Al-Ansari A, Farooqi FA. An investigation of dental students' perceptions about the characteristics of effective instructors and their related factors. Eur J Dent Educ. 2019; 23(3):286-94. [DOI: 10. 1111/eje. 12429] [PMID]

[21] Seyedmajidi M, Seyedmajidi SA, Rayyani A, Gilchini F, Gholinia H, Bijani A. [Determine the effective factors on student and professor communication from the views of clinical students in Babol dental school (Persian)]. J Med Educ. 2016; 4(2):13-9. [Link]

[22] Norouzi N, Imani B. Clinical Education stressors in operating room students: A qualitative study. Invest Educ Enferm. 2021; 39(1):e08. [DOI: 10. 17533/udea. iee. v39n1e08] [PMID]

[23] Ciraj A, Abraham RR, Pallath V, Ramnarayan K, Kamath A, Kamath R. Exploring attributes of effective teachers-student perspectives from an Indian medical school. South-East Asian J Med Educ. 2013; 7(1):8-13. [Link]

[24] Ebrahimzadeh F, Mousavi N, Fakhar H, Mosharraf R, Hashemzadeh Z. Evaluation of environmental stress among students of Kashan Dental School in Academic. JIsfahan Dent Sch. 2021; 17(4):405-14. [DOI: 10. 18502/ijds. v17i4. 8653]

[25] Mohebian M, Dadashi M, Motamed N, Safdarian E. Evaluation of depression, anxiety, stress levels and stressors among Dental Students of Zanjan University of Medical Sciences in Academic Year of 2015-2016. J Med Educ Dev. 2017; 10(26):60-71. [DOI: 10. 29252/edcj. 10. 26. 60]

[26] Nafarzadeh S, Haj Ahmadi M, Moudi S, Mosaferi S. [Evaluation of stress level and its related factors in Dentistry Students of Babol University of Medical Sciences (2013-2014) (Persian)]. J Babol Univ Med Sci.2014; 16(12):48-53. [Link]

[27] Jamshidian N. [Evaluation of dental students' experience about the hidden curriculum in Yazd: A qualitative study (Persian)][MA thesis]. Yazd: Shahid Sadoughi University of Medical Science; 2020.

[28] Esmaeili MR, Hozni SA, Mosazadeh B, Zavareh A. [Good teacher's characteristics and its influence on dental students academic motivation in Guilan University of Medical Sciences (Persian)]. Res Med Educ. 2017; 9(3):10-8. [DOI: 10. 29252/rme. 9. 3. 18]

[29] Jahangiri L, Mucciolo TW. Characteristics of effective classroom teachers as identified by students and professionals: A qualitative study. J Dent Educ. 2008; 72(4):484-93. [DOI: 10. 1002/j. 0022-0337. 2008. 72. 4. tb04513. x] [PMID]

[30] Abdulla MH, O'Sullivan E. The impact of supplementing powerpoint with detailed notes and explanatory videos on student attendance and performance in a physiology module in medicine. Med Sci Educ. 2019; 29(4):959-68. [DOI: 10. 1007/s40670-019-00780-8] [PMID]

[31] Schönwetter DJ, Lavigne S, Mazurat R, Nazarko O. Students' perceptions of effective classroom and clinical teaching in dental and dental hygiene education. J Dent Educ. 2006; 70(6):624-35. [DOI: 10. 1002/j. 0022-0337. 2006. 70. 6. tb04118. x] [PMID]

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]

[32] Al-Kabbaa AF, Ahmad HH, Saeed AA, Abdalla AM, Mustafa AA. Perception of the learning environment by students in a new medical school in Saudi Arabia: Areas of concern. J Taibah Univ Med Sci. 2012; 7(2):69-75. [DOI: 10. 1016/j. jtumed. 2012. 11. 001]

[33] Mahini SF. [Explaining the experience of academic burnout of dental students in Yazd: A qualitative study (Persian)] [MA thesis]. Yazd: Shahid Sadoughi University of Medical Science 2022.

[34] Peng C. The academic motivation and engagement of students in English as a foreign language classes: Does teacher praise matter? Front Psychol. 2021; 12:778174. [DOI: 10. 3389/fpsyg. 2021. 778174] [PMID]

[35] Asadzadeh Maleki N, Zoghi M, Asadi N. The impact of teacher-student interaction and academic self-concept on EFL learners' academic achievement. J Lang Horizons. 2022; 6(1):225-45. [DOI: 10.22051/lghor.2021.34581.1426]

[Downloaded from dsme.hums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.32598/DSME.9.4.512.1]